

SHRI R. M. HAJARNAVIS: As I have said, if there is the slightest reason to doubt that the stray from the straight path of duty, discipline and correct behaviour, they deserve condign punishment. We shall prosecute them in a court of law, we will take disciplinary action and we will take every possible action against the delinquents.

HOME GUARDS AND "RAKSHA DAL" ORGANISATIONS IN STATES

*330. SHRI ABDUL GHANI: Will the Minister of HOME AFFAIRS be pleased to state:

(a) whether it is a fact that State Governments have set up Home Guards and "Raksha Dal" organisations; and

(b) if so, whether Government of India have in any way encouraged State Governments in setting up these organisations?

THE MINISTER OF STATE IN THE MINISTRY OF HOME AFFAIRS (SHRI R. M. HAJARNAVIS): (a) and (b) The Home Guards Organisations have been set up by all States/Union Territories Administrations. Some States which already had other organisations similar to Home Guards have been advised to merge them with Home Guards.

شری عبدالغنی : کہا وزیر صاحب

یہ بتائیں گے کہ پنجاب اسٹیٹ میں جو رکشا دل ہیں اس کے بارے میں سیکرٹری گورنمنٹ نے کوئی ہدایت کی کہ اس کو ہم گارڈ کے تحت کر دیا جائے۔ اگر کی ہے تو کہا اس پر پنجاب سرکار نے عمل کیا۔

†[شری عبدالغنی : کیا وزیر صاحب یہ بتا دیں گے کہ پنجاب اسٹیٹ میں جو رکشا دل ہیں

اسکے بارے میں سینٹرل گورنمنٹ نے کوئی ہدایت کی کہ اسکو ہوم گارڈ کے تحت کر دیا جائے۔ اگر کی ہے تو کیا اس پر پنجاب سرکار نے عمل کیا؟]

شری غلام امین ہزارنویس : یہ معاملہ تو انکے اختیار کا ہے اور ہم اس معاملہ میں انکو ہدایت نہیں دے سکتے ہیں۔ ہم نے انکو سچنا دی تھی اور انہوں نے کہا کہ ہم رکشا دل کو انہوں نے ہوم گارڈ یونٹ نمبر ۲ بنایا ہے۔

شری عبدالغنی : کہا وزیر صاحب

یہ فرمائیں گے کہ پنجاب کی تمام پارٹیوں نے سرکار سے یہ کہا تھا کہ یہ ایک پرائیویٹ آدمی ہے جس کا نظام گورنمنٹ کے تحت نہیں ہے اور نہ وہ گورنمنٹ کے ہی پورے تحت ہے۔ گورنمنٹ صرف اس کو ایڈ دیتی ہے اور اس سے پنجاب اسٹیٹ کے اسمبلی کو خط لکھ سکتا ہے اور یہ پنجاب کے اسمبلی کو خراب کر سکتی ہے۔ کہا سرکار نے اس بارے میں کوئی انکوائری کی اگر کی تو کیا کی۔

†شری عبدالغنی : کیا وزیر صاحب یہ فرمائیے کہ پنجاب کی تمام پارٹیوں نے سرکار سے یہ کہا تھا کہ یہ ایک پرائیویٹ آدمی ہے جسکا نظام گورنمنٹ کے تحت نہیں ہے اور نہ وہ گورنمنٹ کے ہی پورے تحت ہے۔ گورنمنٹ صرف اسکو ایڈ دیتی ہے اور اس سے پنجاب اسٹیٹ کے اسمبلی کو خراب کر سکتی ہے اور یہ اسمبلی کے اسمبلی کو خراب کر سکتی ہے۔ کیا سرکار نے اس بارے میں کوئی انکوائری کی اگر کی تو کیا کی؟]

श्री आर० एम० हजरतबीस : मेरा यह खयाल है कि होम गार्ड की एक यूनिट हो या दो यूनिट हो, यह प्रदेश सरकार के अधिकार की बात है, उनके बाहर की नहीं है। यह एक खासगी सेना है, मैं यह बात नहीं कह सकता हूँ।

شری عبدالغنی: کہا وزیر صاحب

فرمائیں گے کہ یہ جو رکشا دل جس معزز شخص کے ماتحت چل رہا ہے اس کے بارے میں ہوم منسٹر سردار سورن سنگھ نے ۱۹۶۸ء میں یہ کہا تھا کہ یہ جو پرائیویٹ آر سی بی رہی ہے جو فیض سہک سہا ہے وہ حکومت پر قبضہ کرنا چاہتی ہے اور کسی بھی وقت پنجاب کے لئے خطرہ بن سکتی ہے۔ یہ اسی شخص کے تحت اب رکشا دل بن گیا ہے کیا یہ صحیح ہے۔ اگر صحیح ہے تو اس پر سرکار نے کیا وچار کیا۔

†[श्री अब्दुल गनी : क्या वजीर साहब फरमायेंगे कि यह जो रक्षा दल जिस मौजिब शर्स् के मातहत चल रहा है इसके बारे में होम मिनिस्टर सरदार स्वर्ण सिंह ने १९४८ में यह कहा था कि यह जो प्राइवेट आर्मी बन रही है जो देश सेवक सेना है वह हुकूमत पर कब्जा करना चाहती है और किसी भी वक्त पंजाब के लिये खतरा बन सकती है। यह इस शर्स् के तहत अब रक्षा दल बन गया है क्या यह सही है। अगर सही है तो इस पर सरकार ने क्या विचार किया?]

श्री आर० एम० हजरतबीस : जैसा मैंने कहा कि होमगार्ड का स्वरूप किस तरह का हो, यह प्रदेश सरकार के अधिकार की

बात है। सन् १९४८ में सरदार स्वर्ण सिंह जी ने क्या कहा, यह बात मुझे मालूम नहीं है। लेकिन अभी हमारे पास इस बात की कोई शिकायत नहीं आई है। आखिर अख्तियार जो है वह पंजाब सरकार के पास है। वह एक खासी सेना है, यह कहना नामुमकिन है।

SHRI A. D. MANI: Has the attention of the Government been drawn to a statement made by Mr. Mohanlal, Home Minister of Punjab, a few weeks ago to the effect that weapons training has been given to half a million people of the Raksha Dal, and was the consent of the Home Ministry taken for the imparting of weapons training to volunteers of the Raksha Dal and also was the Defence Ministry consulted in this matter?

SHRI R. M. HAJARNAVIS: I cannot say, Sir, that any specific communication was sent to us and that express consent was obtained from us, but I see nothing wrong in citizens of this country being trained in the use of arms.

SHRI SITARAM JAIPURIA: What is the total number of enrolments in the Raksha Dal and the Home Guards in the different States and particularly in the border States? Is there any State which has not yet established the Home Guards and the Raksha Dals?

SHRI R. M. HAJARNAVIS: The total strength of the Home Guards is 2,07,757. There are some States in which it has not been started—one is Andhra Pradesh, the other is Assam—and about the details of enrolments, if the hon. Member writes to me I will certainly give him all the details.

SHRI P. L. KUREEL URF TALIB: May I know, Sir, of these organisations the Raksha Dal and the Home Guards, whether they come under the purview and control of the Civil Defence Organisation of the Govern-

ment of India, or the Defence Department of the Government of India?

SHRI R. M. HAJARNAVIS: Sir, the Home Guards are not administratively under the control of the Central Government, but it is certainly intended that the Home Guards, the Civil Defence, the A.R.P., all these will be fitted into an organisation of which the head shall be the Director-General of Civil Defence.

SHRI A. M. TARIQ: The hon. Minister has just now said that the Government has got no objection if people take training in arms. Now may I have a clarification from him? Will he and the Government agree if the Rashtriya Swama Sewak Sangh, the Muslim National Guard and the Khaksars train their people in arms? Will Government have no objection to this? I want to have a clarification on this point.

SHRI R. M. HAJARNAVIS: I was speaking about the people being trained; I was not speaking as to what use their training was going to be put. (*Interruptions*). The training is unobjectionable but to what purpose the training is being used would certainly be a matter in which two opinions can be expressed.

श्री आर० के० भुवालका : क्या मंत्री महोदय बतायेंगे कि ऐसे दलों के बनने से, देश में जो बहुत से समाज विरोधी तत्व फैल रहे हैं, उनमें कुछ कमी आई है ?

श्री आर० एम० हजरतबीस : मैं तो होम गार्ड्स और प्रान्तीय रक्षा दलों के बारे में बोल रहा था कि जो प्रदेश सरकारों के मानहत काम करते हैं। बाहर जो काम करते हैं, उनके बारे में तो मैंने कुछ भी नहीं कहा।

जम्मू तथा काश्मीर राज्य से लोक सभा के सदस्यों का प्रत्यक्ष निर्वाचन

*३३१. श्री ए० बी० वाजपेयी : क्या गृह-कार्य मंत्री यह बताने की कृपा करेंगे कि क्या यह सच है कि सरकार को जम्मू तथा काश्मीर सरकार से लोक सभा के लिये उस राज्य के प्रतिनिधियों के प्रत्यक्ष निर्वाचन के सम्बन्ध में कोई पत्र प्राप्त हुआ है ?

†[DIRECT ELECTION OF LOK SABHA MEMBERS FROM JAMMU AND KASHMIR STATE

*331. **SHRI A. B. VAJPAYEE:** Will the Minister of HOME AFFAIRS be pleased to state whether it is a fact that Government have received a communication from the Government of Jammu and Kashmir in connection with the direct election of representatives of that State to the Lok Sabha?

गृह-कार्य मंत्रालय में राज्य मंत्री (श्री आर० एम० हजरतबीस) : जी नहीं। एक पत्र शीघ्र ही प्राप्त होने की आशा है।

†[THE MINISTER OF STATE IN THE MINISTRY OF HOME AFFAIRS (**SHRI R. M. HAJARNAVIS**): No, Sir. A communication is expected in the near future.]

SHRI A. B. VAJPAYEE: Is it a fact that the Government of Jammu and Kashmir has expressed its inability to hold direct elections to the Lok Sabha during the emergency and, if so, whether the Union Government is convinced that during the emergency direct elections to the Lok Sabha cannot be held?

SHRI R. M. HAJARNAVIS: The question of elections to the Lok Sabha before the life of the present Lok Sabha expires is out of the question, because the Members are there, the life of the Lok Sabha is there and it

†[] English translation